

به ناوی خودای به خشندهو میهره بان
به ناوی گه نه وه
په رله مانی کوردستان - عیراق

به پیتی برگی (1 و 5) له مادهی (56) ی یاسای ژماره (1) ی سالی 1992 ی هه موار کراو، و له سه ر داوای ئه نجومه نی وه زیرانی هه ریم، په رله مانی کوردستان - عیراق له دانیشتی ئاسایی ژماره (8) ی رۆژی 2010/5/11 بریاری ده رچوواندن ئه م یاسایه ی دا:

یاسای ژماره (3) ی سالی 2010

یاسای دهسته ی پاراستن و چاککردنی ژینگه له هه ریمی کوردستان - عیراق

ماده ی یه که م:

مه به ست له م زار او ه و گوزار شتانه ی خوار ه وه مانا کانی به رام به ریانه بو مه به ستی ئه م یاسایه:

یه که م: هه ریم: هه ریمی کوردستان - عیراق.

دوو ه م: دهسته: دهسته ی پاراستن و چاککردنی ژینگه له هه ریمدا.

سییه م: ئه نجومه ن: ئه نجومه نی دهسته.

چوار ه م: سه رۆک: سه رۆکی دهسته.

ماده ی دوو ه م:

به پیتی ئه م یاسایه دهسته یه ک داده مه زری به ناوی (دهسته ی پاراستن و چاککردنی ژینگه له هه ریمی کوردستان - عیراق) که سایه تی مه عنه وی و سه ره خوپی دارایی و کارگی پی خوی هه یه و له رووی کارگی پی هه وه به سه رۆکایه تی ئه نجومه نی وه زیرانه وه ده لکی.

ماده ی سییه م:

ئامانجی دهسته ئه مانه ی خوار ه وه یه:

یه که م: پاراستن و چاککردنی ژینگه و په ره پیدانی بو ریگه گرتن له پیس بوونی و پارێزگاری کردن له پاک

و خاوینی و جوانیه تی هه ریم.

دوو ه م: پاراستنی ژینگه و ته ندروستی گشتی له مه ترسییه کانی چالاکی و کاری زیانه خش به ژینگه و مرۆف.

سییه م: نه هیشتن و چاره سه رکردنی ئاسه واره کانی چه کی کیمیایی و ته قیوه کان به هاریکاری کردن له گه ل

لایه نه په یوه نیدیداره کان بو پاککردنه وه ی کیلگه کانی مین و پاشماوه کانی چه ک و ته قه مه نی که ده بنه مایه ی پیسوونی ژینگه یی.

چوار ه م: به رزکردنه وه ی ئاستی هۆشیاری ژینگه یی و پته وکردنی هه ست کردن به به رپرسیاریه تی تا ک و

کو مه ل بو پاراستنی ژینگه و باشکردنی و کاراکردنی رۆلی ریکخراوه کانی کو مه لگای مه ده نی و

هاندانی ئه رکی خو به شین له و بواره دا.

ماددهی چوارهم:

دهسته بۆ به ديهيناني ئامانجه كاني ئهم ئهركانه له ئهستۆ ده گريٽ:

يه كه م: پيشنياز كردنى سياسه تى گشتى بۆ پاراستنى ژينگه له پيس بوون و كار كردن له پيناو چاك كردنى جوړه كەى و بهرز كردنه وەى بۆ ئه نجومه نى وەزيران بۆ په سه ند كردنى.

دووهم: دانانى پلانى سالانه و مامناوهندى و دريژخايه ن بۆ پاراستنى ژينگه و چاك كردنى.

سيه م: دەرچواندنى رينمايى تايهت به دهنسيشان كردن و بهرز هفتيه كان و زانباريى پيوستى ژينگه يى و چاو ديږى كردنى سه لامه تى ژينگه بۆ پرۆژه كان و سه لامه تى و دروستى جييه جيكردى ئهم رينمايانه، له گه ل ره چاو كردنى به ليين و په يمانه نيوده و له تيه كان بۆ پاراستنى ژينگه و ياسا كار پيكر او ه كان.

چوارهم: ئه نجامدانى روپيو و پشكينه كاني په يوه ست به پيسبوني ژينگه و ئه و هو كارانه ي كه كار يگه ريبان له سه ر سه لامه تى ژينگه و ئاماده كردنى نه خشه ژينگه يه كان هه يه به هه ماهه نكي له گه ل وهزاره ت و لايه نه په يوه نديداره كاندا.

ماددهی پينجه م:

يه كه م: دهسته سه رو كيكى ده بى به پله ي تايهت و خو ي سه رو كى بالايه تى و بهر پرسه له كار ه كاني و ئاراسته كردنى سياسه ته كاني و سه په رشتى و چاو ديږى كردنى و هه موو بريار و فه رمان و رينماييه كاني په يوه نديبان هه بى به ئهركه كاني دهسته و دهسته لاته كاني و هه موو كاروباريكى هونه ريبى و دارايى و كارگيريى به پي حوكمه كاني ياسا له ووه ده رده چن و به سه ره پرشتى ئه و جييه جي ده كرين و خو ي بهر پرسه له به رده م ئه نجومه نى وهزيراندا.

دووهم: ئه و هى به سه رو كى دهسته داده مەزرى ده بى ئهم مه رجانەى خواره وه لى بيته دى:

1- ده بى له هاوولاتياني هه ريم بيت و دانيشتووى بيت.

2- ده بى بروانامه ي به رايى زانكو ي به لاني كه م هه بى و له بواري پسيپوريه كه ي خو ي ليها ترووى و شاره زايى هه بيت.

3- خو و رهوشتى باش بى و به تاوانى جينا يه ت يان كه تنى له كه دار به شه ره ف حوكم نه درايى.

4- به شداريى له و تاوانانه نه كرديى كه دهسته لاتي داپلوسينته ر ئه نجامى دابن.

سيه م: سه رو ك به مه رسوميكى هه ريمى و له سه ر پالاوتنى له ئه نجومه نى وهزيران داده مەزرى.

ماددهی شه شه م:

يه كه م: دهسته له م فه رمانگانه ي خواره وه پيكدى و هه ر فه مانگه يه كيش له وانه له لايه ن فه رمانبه ريكه وه به ريوه ده چيٽ كه بروانامه ي به رايى زانكو ي له بواري پسيپوري فه مانگه كه دا هه بى و، ژماره يه ك فه رمانبه ر ياريدەى ده دن:

1- فه رمانگه ي كارگيريى و دارايى و ياسايى.

2- فه رمانگه ي هو شيار كردنه و هى ژينگه يى و راگه يانندن.

3- فه رمانگه ي كاروباريى هونه رى.

4- فه رمانگه كاني ژينگه له پاريز گاكاني هه ريمدا.

دووم: ئىنجومەنى ۋەزىران بۆى ھەيە بەھەماھەنگى لەگەل سەرۆكى دەستە ھەر فەرمانگەپەك لەنوى دابمەزىنەت يان لىكىيان بىدات يان ھەلىيان بوەشىنەتەو، ئەمەش لەچارچىوھى پىكھاتەكانى دەستە و بەپى پىويستى كارەكانى.

ماددەى ھوتەم:

يەكەم: دەستە ئىنجومەنىكى دەپى بەسەرۆكايەتى سەرۆكى دەستە و لەمانەى خوارەوھ پىكىدى:

1- نوينەرى ئەم ۋەزارەتەنى خوارەوھ كە لەپەلەى بەرپۆبەرى گىشتى كەمتر نەپى:

أ- ۋەزارەتى ناوخۆ.

ب- ۋەزارەتى شارەوانى و گەشت و گوزار.

ج- ۋەزارەتى خويندىن بالاً و توپزىنەوھى زانستى.

د- ۋەزارەتى پلاننانان.

ه- ۋەزارەتى كشتوكال و سەرچاوه ئاويپەكان.

و- ۋەزارەتى تەندروستى.

ز- ۋەزارەتى بازارگانى و پىشەسازى.

ح- ۋەزارەتى سامانە سروسىتەكان.

ط- ۋەزارەتى كارەبا.

ى- ۋەزارەتى گواستەوھ و گەياندىن.

ك- ۋەزارەتى پەرورەدە.

ل- ۋەزارەتى پىشمەرگە.

م- ۋەزارەتى رۆشنىرى و لاوان.

ن- ۋەزارەتى ئەوقاف و كاروبارى ئابى.

2- أ- دوو ئەندام لەشارەزا و پىپۆرانى بوارى پاراستنى ژىنگە بەبرپارى سەرۆكى دەستە.

ب- نوينەرىك لەلىژنەى پاراستن و چاككردىن ژىنگە لەپاريزگانى ھەرىم.

دووم: سەرۆكى دەستە بۆى ھەيە لەكاتى پىويستە نوينەرى ۋەزارەتەكانى دىكە و ئەو لايەنەش بانگ

بكات كە بە ۋەزارەتەوھ نەلكاون تا بەشدارى لەكۆبوونەوھكانى ئىنجومەندا بكن بەپى ئەوھى مافى

دەنگدانىيان ھەپى.

سىيەم: ئىنجومەن مانگانە كۆ دەبىتەوھ و سەرۆك بۆى ھەيە لەكاتى پىويست بانگىشت بۆ كۆبوونەوھى كتوپر

بكات و برپارەكان بە زۆرىنەى ژمارەى ئامادەبووان دەرەچن و لەبارىكدا گەر دەنگەكان يەكسان

بوون ئەو لايەنە پەسند دەكرى كە سەرۆك دەنگى بۆ داوھو، لەسەر ئىنجومەنىشە راپورتى سالانە

لەسەر بارودۆخى ژىنگە بۆ سەرۆكايەتى ئىنجومەنى ۋەزىران بەرزبكاتەوھ.

ماددهی ههشتهم :

یه کهم: لهههر پارێزگایهك لیژنهیهك بهسهروکایهتی پارێزگار یا ئهوهی جیبی دهگرێتهوه و ئهندامیهتی نوینهری ئهوه وهزارهتانهی که لهبرگهی یه کهمی ماددهی حهوتهمدا دهست نیشان کراون له گهڵ بهرپوههری فهرمانگهی ژینگه له پارێزگا پێک دههینری و پێی دهگوتری ((لیژنهی پاراستن و چاککردنی ژینگه له پارێزگا)).

دووهم: ئهوه حوکمانهی که له ماددهی حهوتهمی ئهم یاسایه دا هاتوون سهبارت به کۆبوونهوه کانی ئهنجومهنی دهسته لهسهه کۆبوونهوه کانی لیژنهی پارێزگاش پیاده دهکریت.

ماددهی نۆیهم:

ئهرک و تایبهتمهندییه کانی پێکهاته کانی دهسته به پیرهو دهسنیشان دهکرین.

ماددهی دهیهم :

سهروکی دهسته بۆی ههیه رێنمایی پێویست بۆ ئاسانکاری جیبهجی کردنی حوکمه کانی ئهم یاسایه دهبرجوتی.

ماددهی یازدهم:

یه کهم: حوکمه کانی یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگه لهههریمی کوردستان ژماره (8) ی سالی 2008 وهك خۆی جیبهجی دهکری ئه گهر له گهڵ حوکمه کانی ئهم یاسایه دا ناکۆک نهبن و گوزارشتی ((سهروکی دهسته)) ش جیگای ((وهزیر)) و گوزارشتی ((دهسته)) جیگای ((وهزارهت)) دهگرهوه له ههر شوینیکی یاسای ناوبراودا هاتن.

دووهم: کار بههیچ دهقیکی یاسایی یان بریارێک ناکری گهر له گهڵ حوکمه کانی ئهم یاسایه ناکۆک بی.

ماددهی دوانزدهم:

پێویسته ئهنجومهنی وهزیران و لایهنه پهیوهندیداره کان حوکمه کانی ئهم یاسایه جیبهجی بکهن.

ماددهی سیانزدهههه:

ئهم یاسایه له میژووی بلاو کردنهوهی له رۆژنامهی فهرمی (وهقائعی کوردستان) دا جیبهجی دهکری.

محمد قادر عبدالله

(د . کهمال کهرکووی)

سهروکی پهڕلهمانی کوردستان - عێراق

هۆیه پۆیسته کانی دەرچواندنی

بەمەبەستی پاراستنی ژینگە و پارێزگاری کردن لەتەندروستی گشتی و سەرچاوە سروشتیەکان و هەمەجۆری زیندەوهریی و بەدوا داچوونی ئەو هۆکارانەی کاردەکەن سەر سەلامەتی گشتی و لاگردن و چارهسەرکردنی ئاسەوارەکانی چەکی کیمیایی و ئەو ماددانەی کە دەبنە هۆی پێسبوونی ژینگە و، بەمەبەستی بلاوبوونەوهی هۆشیاری ژینگەیی و روشنبیری ژینگەیی لە هەریمی کوردستان پۆیستی کرد دەستەبەك دابمەزری تاكو ئەو ئەركە بگرێتە ئەستۆ، بۆیه ئەم یاسایە دەرچووینرا.

تیبینی: ئەم یاسایە بەبەریاری ژمارە 3 ی سالی 2010 لەلایەن بەرێز سەرۆکی هەریمی کوردستانەوه دەرچووینرا.